

มันมากับ “น้ำดื่ม”

สิ่งมีชีวิตส่วนต้องการน้ำสะอาดหล่อเลี้ยงชีวิตให้อยู่รอด

มนุษย์เราเอง แม้สร้างสรรคีวิตยากการก้าวหน้าอย่างไรก็ไม่อาจหนีพันกฏธรรมชาติดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่ายิ่งมีความเจริญทางวัตถุมากเท่าไร ปัญหาการขาดแคลนน้ำสะอาดกลับยิ่งทวีขึ้นทุกที

ซ้ำร้าย ยิ่งเจริญ มนุษย์เรายังไว้วางใจต่อเทคโนโลยี ทั้งที่จริงกระบวนการผลิตอันทันสมัยเป็นภาพลวงตาที่บดบังภาพอันน่าสะพรึงกลัวไว้ภายใน

ดังผลวิจัยเกี่ยวกับน้ำดื่มในช่วงที่ผ่านมา ที่ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น ว่า น้ำดื่มตลอดจนน้ำแข็งที่เราดื่มกินกันด้วยความมั่นใจว่าปลอดภัย แท้ที่จริงกลับตรงกันข้าม!

■ ชนบทดื่มน้ำฝน คนเมืองพึ่งน้ำขวด

รายงานลักษณะประชากรจากการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ.2548-2549 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ชี้ให้เห็นว่า คนไทยยุคปัจจุบันจำนวนไม่น้อยยังคงดื่มน้ำฝนเป็นหลัก ขณะที่น้ำดื่มบรรจุขวดที่ผลิตจากโรงงานมาแรงแซงโค้งเบียดมาเป็นอันดับสอง

ทั้งนี้ คนในชนบทเกือบครึ่งหนึ่งของครัวเรือนที่สำรวจครั้งนี้ดื่มน้ำฝน ขณะที่คนในเขตเมืองจำนวนใกล้เคียงกันพึ่งพาน้ำที่ผลิตจากโรงงานมากกว่าจากแหล่งอื่นๆ ดังข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประเภทน้ำดื่มที่คนไทยบริโภคจากการสำรวจในปี พ.ศ.2548

แหล่งน้ำดื่ม	เมือง	ชนบท	ค่าเฉลี่ย
		(ร้อยละ)	
น้ำฝน	10.7	49.6	37.4
น้ำดื่มบรรจุขวด	48.8	20.0	29.0
น้ำประปา	36.0	15.3	21.7
น้ำบาดาล น้ำบ่อ	3.7	14.2	11.0
แหล่งน้ำสาธารณะ	0.1	0.4	0.2

ที่มา รายงานลักษณะประชากรจากการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ.2548-2549, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, พ.ศ.2548

■ **คุณภาพยั้งชวนสยอง**

เมื่อนำน้ำจากแหล่งที่คนไทยนิยมบริโภคมาตรวจวิเคราะห์คุณภาพความปลอดภัยต่อการบริโภค พบว่าน้ำจากทุกแหล่งยังผ่านมาตรฐานไม่ครบร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งน้ำที่ชาวชนบทนิยมดื่ม อย่างเช่น น้ำฝน น้ำประปาท้องถิ่นน้ำ บ่อตื้น ฯลฯ พบว่าส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐาน ขณะที่น้ำที่คนในเขตเมืองหวังฝากท้องและเชื่อมั่นว่าจะได้มาตรฐานความปลอดภัย กลับมีถึงเกือบประมาณ 1 ใน 3 ที่ไม่ผ่านมาตรฐานความปลอดภัย ดังข้อมูลในตารางที่ 2

ทั้งนี้ สาเหตุของน้ำที่ไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากมีเชื้อแบคทีเรียปนเปื้อนเกินมาตรฐาน มีการปนเปื้อนด้วยสารเคมี ได้แก่ แคลเซียม เหล็ก ตะกั่ว แมงกานีส และมีปัญหาทางกายภาพไม่เหมาะสม คือ มีความขุ่นและสีเกินมาตรฐาน ส่งผลต่อสุขภาพของผู้บริโภคทั้งในรูปของปัญหาเฉียบพลัน เช่น ท้องเสีย บิด อหิวาตกโรคไทฟอยด์ ฯลฯ และปัญหาระยะยาวจากการสะสมสารเคมีไว้ในร่างกายเป็นเวลานาน

ทั้งนี้ ในส่วนของคุณภาพน้ำขวดที่ผลิตจำหน่าย ผลการสุ่มตรวจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ระหว่าง พ.ศ.2538-2539 พบว่าได้มาตรฐานเฉลี่ย ร้อยละ 71.7 โดยพบน้ำที่ “ตกมาตรฐาน” ทั้งน้ำที่แสดงและไม่แสดงเครื่องหมาย ออ. กำกับที่ผลิตภัณฑ์

แหล่งน้ำที่มีปัญหามาก่อนน่าจะจับมาอีกแหล่งหนึ่งก็คือ น้ำแข็งหลอด ที่ผลิตจากโรงงาน ที่พบว่าตกมาตรฐานถึงเกือบครึ่งหนึ่งของตัวอย่างที่เก็บมาตรวจวิเคราะห์ทั้งหมด โดยพบว่ามีน้ำแข็งหลอดในท้องตลาดเขตเมืองและชนบทที่ผ่านมาตรฐานเฉลี่ยเพียง ร้อยละ 57.3 เท่านั้น

ตารางที่ 2 ได้นำเสนอข้อมูลล่าสุดจากโครงการศึกษาวิจัยในการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำบริโภคจากแหล่งต่างๆ โดยกรมอนามัย ในปี พ.ศ.2549

ตารางที่ 2 แสดงคุณภาพน้ำบริโภคในประเทศไทยจากการตรวจวิเคราะห์ในปี พ.ศ.2549

ประเภทน้ำบริโภค	ได้มาตรฐาน (ร้อยละ)
ประปาภูมิภาค, เทศบาล, สุขาภิบาล	45.8
ประปาหมู่บ้าน	4.5
น้ำฝน	13.3
น้ำดื่มบรรจุขวด	81.7
น้ำแข็งหลอด	41.9

ที่มา กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

▪ แหล่งอันตรายแพร่กระจายทุกหนแห่ง

งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่จัดทำโดย กรมอนามัย ชี้ให้เห็นว่าน้ำที่เราดื่มในชีวิตประจำวันเมื่อออกมานอกบ้าน เช่น น้ำดื่มที่ร้านหรือแผงอาหารจัดให้ลูกค้าน้ำดื่ม หรือที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน ฯลฯ ก็มีมาตรฐานน้ำเป็นห่วง ดัง ข้อมูลในตารางที่ 3 ที่แม้เป็นข้อมูลในปี 2547 แต่ก็ยังควรค่าต่อการเป็นข้อมูลสำหรับการระมัดระวังของทุกฝ่าย เพราะเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อนักเรียน และผู้บริโภค อีกทั้งในช่วง หลังการสำรวจปี พ.ศ.2547 ประเทศไทยยังไม่มีการกำกับดูแลมาตรฐานน้ำดื่มที่เข้มงวดมากขึ้น

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลที่พบจากการเฝ้าระวังความปลอดภัยคุณภาพน้ำบริโภคเมื่อ พ.ศ.2547

ประเภทน้ำบริโภค	ผลการตรวจ
ร้านอาหาร น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิทขนาด 950 มิลลิลิตร และน้ำบริโภคที่ร้านค้าให้บริการ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย จากลูกค้า ในร้านอาหารและแผงลอยจำหน่ายอาหาร	- ได้มาตรฐาน ร้อยละ 6.9 - พบการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรียสูงถึง ร้อยละ 84.5
ครัวเรือน น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิทขนาด 950 มิลลิลิตร และ ขนาด 20 ลิตร, น้ำประปา น้ำฝน น้ำอบาตาล และ น้ำบ่อตื้นในครัวเรือน	- ได้มาตรฐาน ร้อยละ 14.9 - พบการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรียสูงถึง ร้อยละ 71.1
โรงเรียน (1) น้ำประปาและน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท ขนาด 20 ลิตร ในโรงเรียนพื้นที่กรุงเทพฯ	- ได้มาตรฐาน ร้อยละ 84.1 - พบการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรียในทุกตัวอย่างที่มา ได้มาตรฐาน
(2) น้ำประปา น้ำอบาตาล น้ำบ่อตื้น น้ำฝน และน้ำ บริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท ขนาด 20 ลิตร ใน โรงเรียนต่างจังหวัด	- ได้มาตรฐาน ร้อยละ 34.7 - พบการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรียในทุกตัวอย่างที่มา ได้มาตรฐาน

ที่มา รายงานคุณภาพน้ำบริโภคในร้านอาหาร แผงลอยจำหน่ายอาหาร และครัวเรือน และรายงานสถานการณ์การจัดการและคุณภาพน้ำบริโภคในโรงเรียน, กรมอนามัย, 2547

ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าแม้ว่าตัวเลขล้อมชีวิตของคนไทยมีความทันสมัยมากขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ยังมีสิ่งหนึ่งที่ต้องได้รับความเอาใจใส่พัฒนาให้เกิดคุณภาพและความปลอดภัยอย่างถ้วนหน้าทุกพื้นที่

นั่นคือปัจจัยสำคัญสำคัญพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตให้มีสุขภาพดีที่เรียกกันว่า “น้ำ”

ที่มา การสาธารณสุขไทย พ.ศ.2548-2550

ข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อ กิตติมาภรณ์ 081 449 7479